

שלוש מסות על שירה

הערה על שירה

כוונתי בשירה היא לכתוב שירה: להגיע אל ולהביע את אשר, ללא כל הגדרה, כולם מזהים כשירה, ולעשות את זה כי אני חש צורך לעשות את זה.

בימינו יש חופש כה מוחלט בכל הנוגע לטכניקה, עד כי אני די נוטה להתעלם מן הצורה כל עוד אני חופשי ומסוגל לבטא את עצמי בחופשיות. אינני מכיר דבר בצורה שמשנה את התמונה. הדבר החיוני בצורה הוא להיות חופשי, תהא הצורה אשר תהא. צורה חופשית אינה מבטיחה חופש. בצורה, היא פשוט עוד צורה. כך שבסופו של עניין, נראה לי כי אני מאמין בחופש ללא קשר לצורה.

שירה ומלחמה

שירתה הכבירה של המלחמה ושירתה של מלאכת הדמיון הן שני דברים שונים. בתוך מציאותה האלימה של המלחמה, ההכרה התודעתית תופסת את מקומו של הדמיון. תודעתה של מלחמה עצומה היא תודעת עובדות. ומכאן ששירת המלחמה, כתודעה של ניצחונות ותבוסות של מדינות, היא תודעת עובדות. ואם כך, המסקנה היא כי שירת המלחמה, כתודעה של עובדות, של עובדות הרואיות, של עובדות בקנה מידה כזה, היא כזו שרק עצם ההתוודעות אליהן משפיע על קנה המידה של המחשבה וגורם לאדם להיות שותף לגבורה.

קל לראות שבתקופה האחרונה הכל נוטה להיות אמיתי, או, ליתר דיוק, הכל נע לכיוון המציאות, כלומר, בכיוון העובדות. אנו זונחים עובדות רק כדי לשוב אליהן מאוחר יותר, לחזור אל מה שהיינו רוצים שתהיינה ולא אל מה שהיה, לא אל מה שלעתים קרובות נותר ממה שהיה. שירתה של מלאכת הדמיון מאירה ללא הפסק את דרך המאבק היסודי והנצחי נגד העובדות. זה תמיד נכון, אפילו בתקופות שאנו מכנים שלום. אולם במלחמה, התשוקה לנוע בכיוון העובדות כפי שאנחנו רוצים שתהיינה, ולעשות כן במהירות – היא מכריעה.

דבר לא יפייס את התשוקה הזו לבד מתודעת העובדות בצורה כזו שלכל הפחות תרצה את כולם.

שירה ומשמעות

לעתים קרובות מאד, לדברים שמקורם בדמיון או ברגשות (שירים) יש משמעויות שונות בתכלית מאלו של דברים שמקורם בהיגיון. יש להם משמעויות דמיוניות או רגשיות, ולא משמעויות הגיוניות, והם מתקשרים את המשמעויות הללו לאנשים שערים למשמעויות דמיוניות או רגשיות. הם אינם יכולים לתקשר דבר לאנשים הפתוחים אך ורק למשמעויות רציונאליות. בקיצור, דברים שמקורם בדמיון או ברגשות לובשים צורה לא ברורה או לא חד-משמעית. לא ניתן לצרף משמעות יחידה, רציונאלית לדברים כאלו בלי לחסל את חוסר הודאות או את העמימות הדמיוניים או הרגשיים הטבועים בהם, וזו הסיבה שמשוררים לא אוהבים להסביר. העובדה שמשמעויות שמעניקים אחרים הן לפעמים משמעויות שלא אליהן התכוון המשורר, או שהן מעולם לא חלפו במוחו – אינה פוגעת בהן בתור משמעויות. על הכריכה הפנימית של עטיפת הסימפוניה החמישית של מאהלר שהנפיקה לאחרונה קולומביה מודפסת הערה על המשמעויות של עבודה זו. ברוננו וולטר, לעומת זאת, אומר שהוא מעולם לא שמע את מאהלר מאפשר להסיק שהייתה לסימפוניה כל משמעות לבד מזו של המוזיקה עצמה. האם האמירה הזו פוגעת במשמעויות שהעניקו הפרשנים? אין ספק שהיצירה הזו אינה כבולה למשמעות יחידה שמחייבת לחדור

דרכה. לו היתה כזו, איזו הצדקה היתה למלחין להסתיר אותה? התווים וההערות מכילים כל משמעות שמאזינים בעלי דמיון ורגישות יוכלו למצוא בהם. דרוש מעט מאד ניסיון כדי לחוות את המגוון בכל דבר. המשורר, המוסיקאי – לשניהם יש משמעויות מפורשות אולם הם מביעים אותן בצורות שהן לובשות ולא בהסברים.

(מאנגלית: ערן הדס)